VICTIMA SECUNDARĂ A INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE LA art. 259 COD PENAL

Alexandru STRÎMBEANU
CZU: 343.3/.7 + 343.988 *avocatstrimbeanu@yahoo.ro*

Referitor la infracțiunea de acces ilegal la un sistem informatic, C. Manea menționează: „Poate fi subiect pasiv secundar [...] altă persoană decât deţinătoarea sistemului informatic, în cazul în care datele informatice vizate de accesul ilegal se referă la o persoană fizică sau juridică, alta decât deţinătoarea sistemului informatic. Spre exemplu, făptuitorul pătrunde ilegal în reţeaua de evidenţă informatizată a persoanei, extrage date personale referitoare la un anumit individ şi le foloseşte astfel încât îi creează acestuia o serie de probleme de ordin administrativ ori juridic” [1]. Opinii similare au C. Duvac [2], T. Medeanu [3, p. 441], V. Dobrinoiu și N. Neagu [4, p. 710]. Asemenea opinii sunt valabile în contextul nu doar al legii penale române, ci și al legii penale a Republicii Moldova. Or, distrugerea, deteriorarea, modificarea, blocarea sau copierea informaţiei computerizate se răsfrânge negativ asupra persoanei juridice sau fizice vizate într-o asemenea informație. O asemenea persoană este victima secundară a infracțiunilor prevăzute la art. 259 CP RM. Vorbim despre victimă secundară inclusiv în ipoteza prevăzută la lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM, în cazul în care se accesează ilegal informaţia computerizată *protejată de lege*, aceasta fiind distrusă, deteriorată, modificată, blocată sau copiată. În cazul dat, victimă este persoana vizată, după caz, în: informaţiile referitoare la boală, la viaţa intimă şi familială (în sensul alin. (1) art. 14 al Legii nr. 411/1995); informaţiile despre tulburările psihice, despre solicitarea de asistenţă psihiatrică şi tratament într-o instituţie de psihiatrie, precum şi alte informaţii despre starea sănătăţii psihice a persoanei (în sensul art. 9 al Legii nr. 1402/1997); informaţia cunoscută de persoanele, care practică activitate particulară de detectiv şi de pază, în procesul activităţii acestora (în sensul lit. e) alin. (1) art. 8 al Legii nr. 283/2003); informaţiile confidenţiale care i-au fost comunicate avocatului în timpul acordării asistenţei juridice (în sensul alin. (1) art. 55 al Legii nr. 1260/2002); informaţia despre identitatea reală ori alte date privind persoana protejată (în sensul alin. (1) art. 4 al Legii nr. 105/2008); datele din chestionarele de recensământ al populaţiei şi al locuinţelor din Republica Moldova în anul 2014 (în sensul alin. (1) art. 12 al Legii nr. 90/2012); datele referitoare la tratamentul infertilităţii prin aplicarea tehnologiilor de asistare medicală a reproducerii umane; orice informaţie a cuplului heterosexual, legată de tratamentul infertilităţii prin aplicarea metodelor de fertilizare *in vitro* (în sensul alin. (8) art. 9 și alin. (9) art. 11 al Legii nr. 138/2012); informațiile, documentele și materialele acumulate în procesul de examinare a cererilor depuse de petiționari, care confirmă sau infirmă încălcarea drepturilor omului (în sensul pct. 9 al anexei la Legea nr. 164/2015); informaţiile agenţilor economici (în sensul alin. (4) art.

5 al Legii nr. 7/2016); informaţiile referitoare la activitatea băncii; informaţiile, aflate la dispoziţia băncii, referitoare la persoana, bunurile, activitatea, afacerea, relaţiile personale sau de afaceri ale clienţilor băncii; informaţiile referitoare la conturile clienţilor (solduri, rulaje, operaţiuni derulate), tranzacţiile încheiate de clienţi; alte informaţii despre clienţi care i-au devenit cunoscute băncii (în sensul alin. (1) art. 96 al Legii nr. 202/2017); informațiile referitoare la clientul organizației de creditare nebancară (inclusiv cu privire la persoana, patrimoniul, activitatea/afacerea sau relațiile acestuia) care a devenit cunoscută organizației de creditare nebancară) (în sensul alin. (1) art. 7 al Legii nr. 1/2018); informațiile transmise de către operatorii economici, specificate de aceștia ca fiind confidențiale (în sensul alin. (1) art. 22 al Legii nr. 121/2018); informaţiile cu privire la actele şi faptele despre care notarul, notarul stagiar şi personalul care asigură activitatea notarului au luat cunoştinţă în cadrul activităţii lor (în sensul alin. (2) art. 3 al Legii nr. 246/2018); informațiile interne ale Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în sensul alin. (1) art. 13 al Legii nr. 75/2020) etc.

În dispoziția de la lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM sunt avute în vedere informațiile protejate de *lege*. Cum trebuie interpretat termenul „lege" în acest context? Răspunsul la această întrebare este important în vederea stabilirii sferei de aplicare a lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM și, implicit, a cercului de victime ale faptei prevăzute de această normă. Conform alin. (1) art. 8 al Legii nr. 100/2017, „legea este un act normativ adoptat de Parlament în temeiul normelor constituţionale, conform procedurii stabilite de Constituţia Republicii Moldova, de Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr. 797/1996, precum şi de prezenta lege". De asemenea, în pct. 94 al HCC nr. 33/2017, se menționează: „[...] conceptul de lege poate fi înțeles doar ca act adoptat de Parlament în temeiul art. 72 din Constituție". De aceea, având în vedere regula stabilită în alin. (2) art. 3 CP RM, nu putem considera legi în sensul lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM: hotărârile Parlamentului; decretele Preşedintelui Republicii Moldova; hotărârile şi ordonanţele Guvernului; actele normative ale autorităţilor administraţiei publice centrale de specialitate; actele normative ale autorităţilor publice autonome; actele normative ale autorităţilor unităţilor teritoriale autonome cu statut juridic special; actele normative ale autorităţilor administraţiei publice locale etc. Din considerentele sus-menționate, în ipoteza prevăzută la lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM, nu trebuie considerată victimă secundară persoana vizată în informațiile protejate de actele normative care nu au caracter de lege: informațiile care se prelucrează și se păstrează la Prestatorul superior (în sensul pct. 139 din Anexa nr. 2 Ordinul SIS nr. 70/2016); informaţiile ce ţin de tranzacţiile încheiate sau tranzacțiile în curs de desfășurare (în sensul subpct. 5) pct. 111 din Hotărârea BNM nr. 170/2018); informaţiile transmise de către ofertanți (în sensul pct. 6 din Hotărârea Guvernului nr. 506/2019); ratingurile de credit, perspectivele de rating de credit și informațiile aferente acestora, până la momentul în care acestea sunt făcute publice (în sensul pct. 80 al Hotărârii CNPF nr. 56/3/2020);

informațiile primite de la o parte sau altă țară, în baza unui acord reciproc (în sensul pct. 74 din Hotărârea Guvernului nr. 505/2020); informațiile privind ofertele și cererile de participare în toate operațiunile de comunicare (în sensul subpct. 8) pct. 30 din Hotărârea Guvernului nr. 10/2021) etc. Actele normative enumerate mai sus sunt adoptate în temeiul unor legi. Cu toate acestea, ele nu au caracter de lege. Cu atât mai puțin, în ipoteza prevăzută la lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM, nu trebuie considerată victimă secundară persoana vizată, de exemplu, în informaţiile care circulă între autorităţile publice ale Republicii Moldova, între acestea și autorităţile altor state, importante pentru stat (în sensul Hotărârii Guvernului nr. 735/2002). În acest act normativ, nici măcar nu este specificată o lege în temeiul căreia actul în cauză a fost adoptat.

În alt context, S.Brînza și V.Stati afirmă că „dacă se accesează ilegal informaţia computerizată protejată de lege, despre viaţa personală ce constituie secret personal sau familial al altei persoane, nu este exclus concursul dintre infracţiunea prevăzută la lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM şi una din infracţiunile specificate la alin. (1) sau (1^1) art. 177 CP RM” [5, p. 538]. În dispoziția de la lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM se folosește noțiunea „informație protejată de lege”. În alin. (1) și (1^1) art. 177 CP RM se recurge la noțiunea „informaţiile ocrotite de lege despre viaţa personală, ce constituie secret personal sau familial al altei persoane”. Întrucât cele două noțiuni nu sunt echipolente, concluzia este: în situația când se accesează ilegal informaţia computerizată protejată de lege (iar această informație se referă la viaţa personală a victimei, constituind un secret personal sau familial al acesteia), informația dată fiind distrusă, deteriorată, modificată, blocată sau copiată, aceeași persoană apare atât ca victimă secundară a infracțiunii prevăzute la lit. g) alin. (2) art. 259 CP RM, cât și ca victimă a uneia dintre infracţiunile prevăzute la alin. (1) sau (1^1) art. 177 CP RM.

Referințe:

1. MANEA, C. Accesul ilegal la un sistem informatic. În: *Pro Lege*, 2009, nr. 1, pp. 40-47. ISSN 1224-2411.
2. DUVAC, C. Accesul ilegal la un sistem informatic în reglementarea noului Cod penal. În: *Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale*, 2012, nr. 1, pp. 88-109. ISSN 1584-7241.
3. DUNGAN, P., MEDEANU, T., PAȘCA, V. *Manual de drept penal.* Partea specială. Vol. II. București: Universul juridic, 2011. 478 p. ISBN 978-973-127-557-4.
4. DOBRINOIU, V., NEAGU, N. *Drept penal.* Partea specială. Conform noului Cod penal. București: Universul juridic, 2011. 960 p. ISBN 978-973-127-651-9.
5. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal.* Partea specială. Vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-470-3.